

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 17 – Міжнародна практика заповідної справи

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Екологія»

Спеціальність 101 Екологія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 6 від “26” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Міжнародна практика заповідної справи
Викладач (і)	Черепанин Роман Миронович
Контактний телефон викладача	+380972714625
E-mail викладача	roman.cherepanyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредити ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні групові та онлайн консультації

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Міжнародна практика заповідної справи» належить до вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки ОП «Екологія» другий (магістерський) рівень. За останні роки, збереження та заповідання природи повинно здійснюватися в контексті європейських норм збереження біорізноманіття. Тому надзвичайно важливим є розуміння міжнародного контексту охорони природи, які законодавчі особливості існують для забезпечення охорони рідкісних видів та оселищ, які міжнародні угоди та конвенції прийняті для зниження рівня зникнення видів та деградації природних екосистем.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є набуття знань і умінь, необхідних майбутнім фахівцям-екологам для розуміння міжнародної практики охорони природи, для розробки та впровадження природоохоронних рішень, які би базувалися на європейських нормах та стандартах збереження різноманіття видів, оселищ та екосистем, для вмілого застосування в практиці заповідної справи міжнародних угод та конвенцій для досягнення поставлених природоохоронних цілей.

Основними **цілями** вивчення дисципліни є:

1. Вільне оперування знаннями щодо міжнародних угод та конвенцій у сфері збереження біорізноманіття на популяційному, видовому та екосистемному рівнях;
2. Розуміння європейського законодавства щодо збереження біорізноманіття та охорони природи;
3. Набуття практичних навичок щодо застосування передового європейського досвіду заповідної справи в українському контексті;
4. Розуміти важливість впровадження екологічної мережі в Україні;
5. Розуміти особливості структури та функціонування міжнародних природоохоронних територій та мереж для збереження рідкісних видів та оселищ;
6. Знати правову основу міжнародної заповідної справи;
7. Розуміти основні глобальні проблеми та порушення в сфері охорони природи.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК09. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

СК17. Здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

Програмні результати:

ПР02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.

ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	101 Екологія	1	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	лаб.	сам. роб.
Змістовний модуль 1. Міжнародної практики заповідної справи у світі - від 70-их років до сьогодення.			
Тема 1. Рапорт Генерального секретаря ООН У. Танга під назвою "Людина і середовище".	2	2	
Тема 2. Доповідь «Межі зростання» і Римський клуб.	2	2	

Тема 3. Стокгольмська конференція з охорони навколишнього середовища.	2	2	
Тема 4. Програми ООН щодо навколишнього середовища (UNEP). Конвенція Парижська. Світова спадщина ЮНЕСКО.	2	2	
Тема 5. Всесвітня стратегія охорони природи (ВСОП). Рапорт "Наше спільне майбутнє".	2	2	
Тема 6. Конференції ООН зі сталого розвитку: "Саміт Землі", Ріо+10, Ріо+20. Європейська стратегія збереження біорізноманіття до 2030 року.	2	2	
Тема 7. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату. Кіотський протокол і Паризька угода.	2	2	
Тема 8. Європейська стратегія збереження біорізноманіття до 2030 року. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська Конвенція).	2	2	
Змістовний модуль 2. Сучасні міжнародні природоохоронні договори та угоди в практиці заповідної справи			
Тема 1. Бернська Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.	2	2	
Тема 2. Оселищна і пташина директиви Європи – основа функціонування європейської мережі природоохоронних територій NATURA 2000	2	2	
Тема 3. Рамсарська конвенція про водно-болотяні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів.	2	2	
Тема 4. Конвенція Вашингтонська. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення.	2	2	
Тема 5. Хельсінська конвенція (охорона балтійського моря). Конвенція про захист Чорного моря від забруднення.	2	2	
Тема 6. Європейська ландшафтна конвенція. Конвенція про сталий розвиток Карпат.	2	2	
Тема 7. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція).	2	2	
Індивідуальні завдання для самостійної роботи			

Тема 1. Всесвітня декларація прав тварин.			10
Тема 2. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин.			10
Тема 3. Бернська Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.			10
Тема 4. Хельсінська конвенція (охорона балтійського моря).			10
Тема 5. Європейська ландшафтна конвенція.			10
Тема 6. Конвенція про сталий розвиток Карпат.			10
Тема 7. Перспективи розвитку відновлюваної енергетики в світі. Проблема викидів в атмосферу та вплив на якість повітря в містах.			10
Тема 8. Вплив зміни клімату на світову економіку та соціальну сферу. Зелена економіка: можливості та виклики для сталого розвитку.			10
Тема 9. Проблема збереження океанів та морів в умовах зростаючої забрудненості та перевилучення рибних запасів.			10
Тема 10. Вплив глобалізації на культурну ідентичність народів та країн.			10
Тема 11. Права корінних народів та їхній вплив на збереження біорізноманіття та екосистем.			10
Тема 12. Відносини між людиною та дикими тваринами: конфлікти та можливість співіснування.			10

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система методів оцінювання складається із двох видів контролю: поточного та підсумкового.</p> <p>Поточний контроль включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестування – така форма контролю дозволяє перевірити підготовку студентів до кожного заняття; проводиться регулярно на вибірковій основі; - творчі завдання – проводиться з метою формування вмінь і навичок у студентів практичного спрямування, формування сучасного наукового мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення; - самостійна робота – така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно;
---	---

	<p>- індивідуальна науково-дослідна робота студентів (презентації дослідно-проектних робіт, звіти про розробку комплексних проектів, контрольні роботи) – проводиться протягом семестру з метою отримання практичних навиків та умінь щодо використання та опрацювання наукових джерел, написання статей, тез, оформлення звітів, розробка презентаційного матеріалу, використання теоретичних та емпіричних методів дослідження.</p> <p>Упродовж поточного контролю, на лабораторних заняттях, студент може максимально отримати 50 балів (40 балів – за роботу лабораторних заняттях, 10 балів – за індивідуальну науково-дослідну роботу).</p> <p>Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (максимальна оцінка – 50 балів). Підсумкова оцінка розраховується за сумою накопичених впродовж вивчення дисципліни балів.</p> <p>Впродовж вивчення дисципліни студент зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> - систематично відвідувати заняття; - вести конспекти лекцій і лабораторних занять; - брати активну участь в роботі на лабораторних заняттях; - виконувати тестові завдання; - виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання.
Вимоги до письмових робіт	<p>У письмовій контрольній роботі студент повинен продемонструвати уміння синтезувати теоретичні і лабораторні знання, отримані в межах одного змістового модуля. Під час підсумкового модульного завдання розглядаються контрольні питання, тести, ситуаційні задачі, запропоновані у методичних розробках для студентів, здійснюється контроль практичних навиків і умінь за темами змістового модуля. Усі відповіді повинні бути подані чітко, грамотно, у заданій послідовності.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем навчальної дисципліни. До підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на більше 50% занять і набрали мінімум 25 балів за роботу на лабораторних заняттях. Студентам, які мали пропуски лекційних чи лабораторних занять, дозволяється ліквідувати заборгованість на протязі наступних після пропуску двох тижнів.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: екзамен. Форма здачі: комбінована (письмова з усним захистом).</p>

7. Політика навчальної дисципліни

- Неприпустимі списування, студент повинен вільно володіти матеріалом.
- Якщо студент пропустив більше 50% занять, він повинен пройти тестування і тільки тоді може бути допущений до написання екзаменаційної роботи.

- Обов'язковим для допуску до екзамену є відвідування більше 50% занять, робота на парах, підготовка доповідей, виконання контрольної роботи. Студент повинен набрати мінімум 25 балів за роботу на лабораторних заняттях.
- Для складання екзамену студент повинен набрати мінімум 25 балів за написання екзаменаційної роботи.

8. Рекомендована література

1. Вихор Б., Дикий І., Тимочко С., Франчук М., Хоєцький П., Черепанин Р., Ямелинець Т. Методики обліку рисі, ведмедя та вовка. – Київ: WWF-Україна, 2022. – 64 с. ISBN: 978-617-8055-17-2 DOI: 10.5281/zenodo.7533788
2. Герасименко Я. Правова охорона природно-заповідного фонду України / Я. Герасименко // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 4. – С. 266-271.
3. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / А.О. Андрусевич, Н.І. Андрусевич, З.Я. Козак. – Львів, 2009. – 203 с.
4. Дуднікова І.І. Концепція заповідної справи: сутність, значення, основні тенденції становлення і формування / І.І. Дуднікова // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 50. – С. 231- 242.
5. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу. – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.
6. Оселищна концепція збереження біорізноманіття: базові документи Європейського Союзу / Ред. О.О. Кагало, Б.Г. Проць. – Львів: ЗУКЦ, 2012. – 278 с.
7. Рішення постійного комітету Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних оселищ в Європі, затверджені 3-6 грудня 2019 року, що стосуються України (неофіційний адаптований переклад українською) / пер. з англ. А. Куземко, А. Недря, Ю. Вашеньяк, М. Руднев; ред. та адапт. Д. Болдирева. – Чернівці : Друк Арт, 2021. – 88 с.
8. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: Повернення природи у наше життя. Звернення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського Економічно-Соціального Комітету та Комітету Регіонів (неофіційний адаптований переклад українською) / пер. з англ. О. Осипенко; ред. та адапт. А. Куземко та ін. — Чернівці : Друк Арт, 2020. — 36 с.
9. Тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони. Перша версія адаптованого неофіційного перекладу з англійської (третього проекту офіційної версії 2015 року) / А. Куземко, С. Садогурська, О. Василюк. – Київ, 2017. – 124 с.
10. Bedernichek T., Partyka T., Cherepanyn R., Kuchma T., et al. (2018). Environmental impact of the planned ski resort SVYDOVETS: far-reaching consequences on the ecosystems and biodiversity // 5 th Forum Carpathicum "Adapting to Environmental and Social Risk in the Carpathian Mountain Region" (Hotel Eger-Park, Eger, Hungary, 15-18 October 2018). - P. 74-75. (Eng)
11. Cherepanyn R.M. (2019). Rare arctic-alpine plant species in the highlands of the Svydovets massif (Ukrainian Carpathians) // Actual problems of botany and ecology. Materials of the International Conference of Young Scientists (V. N. Karazin Kharkiv National University, September 6-9, 2019). – P. 47. (Ukr)
12. Cherepanyn R.M. (2019). Changes in population vitality of rare arctic-alpine plant species in high mountain part of the Ukrainian Carpathians under influence of climatic factors // Studia biologica. Volume 13 (1). – P. 117-128. (Eng)

13. Cherepanyn R.M., Vykhov B.I., Biatov A.P., Yamelynets T.S., Dykyu I.V. Population dynamics and spatial distribution of large carnivores in the Ukrainian Carpathians and Polissya // Biosystems Diversity, Vol. 31, № 1. 2023. – P. 10-19. DOI: 10.15421/012302 Web of Science, Scopus
14. Hleb R., Loya V., Cherepanyn R. Salix herbacea L. (Salicaceae) in the Maramures massif of the Ukrainian Carpathians // Plant Introduction, 85/86, 2020. P. 130–136. (Eng)
15. Kyyak, V., Mykitchak, T., & Reshetylo, O. (2021). Problems of biotic and landscape diversity conservation in the Ukrainian Carpathians highlands. Studia Biologica, 15(4): 59–70 DOI: <https://doi.org/10.30970/sbi.1504.668>

Допоміжна література

1. Кобеньок Г.В. Збереження біорізноманіття, створення еко-мережі та інтегроване управління річковими басейнами : посіб. для вчителів і громад. природоохорон. організ. / Г.В. Кобеньок, О.П. Закорко, Г.Б. Марушевський – К. : Wetlands International Black Sea Programme, 2008. – 200 с.
2. Ковтун О.М. Законодавство України про охорону природно-заповідного фонду: становлення, сучасний стан, про-блеми реформування / О.М. Ковтун // Адвокат. – 2008. – № 2. – С. 21-24.
3. Мельничук О.І. Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини: монографія / О.І. Мельничук. – К. : Наукова думка, 2008. – 284 с.
4. Методичні матеріали щодо створення та проектування територій ПЗФ України [Електронний документ]. – Режим доступу: www.dnu.dp.ua
5. Мудрак О.В. Науково-методичні принципи і підходи формування екологічної мережі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua

Викладач – доцент Черепанин Р.М.

